

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра педагогіки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
(Інна САВИЦЬКА)
“ _____ ” 2023 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 21 від “22” 05 2023 р.
Завідувач кафедри
(Руслан СОПІВНИК)

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)
(Лідія ЧЕРЕДНИК)

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФОРМУВАННЯ ЦІНІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ**

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітня програма Педагогіка вищої школи
Факультет Гуманітарно-педагогічний

Розробник: завідувач кафедри педагогіки, доцент, д.пед.н. Сопівник Р.В.

Київ – 2023

1. Опис навчальної дисципліни

«Формування ціннісного світогляду особистості»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень		
Освітній рівень	Магістр (другий)	
Галузь знань	«Освіта/ Педагогіка»	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітньо-професійна програма	«Педагогіка вищої школи»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота)	немає	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	1-й рік навчання	
Семестр	2	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна робота	60 год.	
Індивідуальні завдання	0 год.	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	4 год.	
самостійної роботи студента –	4 год.	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання освітнього компоненту «Формування ціннісного світогляду» є передача студентам наукових знань, вироблення умінь та навичок, формування фахової компетентності щодо виховання ціннісного світогляду особистості у процесі соціальної інтеракції, педагогічної взаємодії, педагогічного супроводу становлення студента як майбутнього фахівця, формування корпоративної культури, соціально затребуваних ціннісних орієнтацій персоналу сільськогосподарських підприємств. Забезпечення оволодіння майбутніми

педагогами професійного навчання знаннями, вміннями і навичками, компетентностями щодо методик і технологій формування ціннісного світогляду, моральних поглядів і переконань, умінь і навичок соціально схвалюваної, соціально корисної поведінки особистості.

Основними **завданнями освітнього компоненту** «Формування ціннісного світогляду» є: ознайомити студентів з генезою поглядів щодо виховання особистості, теоріями особистості, аксіологічним підходом у вихованні, сутністю та шляхами популяризації у колективах загальнолюдських, громадянських, національних, сімейних, валео-екологічних та особистісних цінностей; інноваційними та інтерактивними формами і методами формування ціннісного світогляду людини, зарубіжним і національним досвідом роботи наставника, коуча, тьютора, едвайзера у педагогічній взаємодії із здобувачами освіти та персоналом агрокомпаній; апробованими діагностичними засобами та експрес методиками вивчення особистості і групи; проблемами формування колективу та лідерських здатностей студентів і персоналу агрокомпаній; змістом та шляхами реалізації програми виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот»; практичними порадами щодо оптимізації формування ціннісного світогляду особистості в університетському освітньому середовищі та колективах агрокомпаній.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **оволодіти компетентностями**: уміння працювати у колективі та команді; здатність працювати самостійно і автономно, виявляючи ініціативу та підприємливість; здатність до творчої діяльності та системного мислення; здатність дотриматися загальної та професійної культури в процесі управління комплексними діями/проектами, прийнятті рішень у непередбачуваних умовах та відповідати за професійний розвиток здобувачів освіти та підлеглих; здатність розробляти та реалізовувати стратегії, тактики і техніки взаємодії з людьми, заснованих на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень, організовувати спільну діяльність для досягнення суспільно значимих цілей, орієнтованих на прогрес.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ДЛЯ:

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

Тема лекційного заняття 1. ІСТОРИКО-ГЕНЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІДЕЙ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Досвід формування ціннісного світогляду в егалітарному суспільстві і цивілізаціях Стародавнього Сходу. Формування ціннісного світогляду в античному світі (Стародавня Греція і Рим). Формування ціннісного світогляду в епоху Середньовіччя у країнах Сходу. Виховання у західноєвропейських країнах в епоху Середньовіччя, Відродження і Реформації. Формування ціннісного світогляду в

Новий час (XVI – XVIII ст.). Формування ціннісного світогляду в Новий час (кін. XVIII – XIX ст.). Загальні тенденції еволюції підходів до формування ціннісного світогляду у Новітній час (кінець XIX – XX ст.). Становлення та розвиток ідей Формування ціннісного світогляду в Україні з найдавніших часів до XV ст. Формування ціннісного світогляду в епоху українського Відродження. Вклад К.Д.Ушинського у розвиток ідей формування ціннісного світогляду особистості. Розвиток виховання в радянській Україні та Росії на початку XX ст. Ідеї А.С.Макаренка щодо формування ціннісного світогляду особистості. Педагогічна система В.О.Сухомлинського у розрізі потреб формування ціннісного світогляду особистості.

Тема лекційного заняття 2. ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ. Поняття «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості та її психологічні характеристики. Теорії особистості.

Тема лекційного заняття 3. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Поняття «формування», «цінність», «ставлення», «світогляд». Характерні особливості формування ціннісного світогляду особистості. Цінності у покомпонентній структурі особистості.

Тема лекційного заняття 4. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Методологія досліджень з формування ціннісного світогляду особистості, методологічні рівні. Філософська парадигма у формуванні ціннісного світогляду особистості.

Тема лекційного заняття 5. МЕТА ТА ІДЕАЛ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Поняття про мету формування ціннісного світогляду особистості. Залежність мети та ідеалу формування ціннісного світогляду особистості від політичної системи, соціально-економічних відносин, культурного розвитку суспільства. Національні цінності у формуванні особистості. Пантеон національних героїв. Ідеал національного виховання.

Тема лекційного заняття 6. САМОВИХОВАННЯ І САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ. Сутність поняття «самовиховання» «самовдосконалення». Рефлексія. Програма самовиховання та самовдосконалення. Практичні поради успішних людей із самовиховання лідерських цінностей особистості. Секрети досягнення успіху у бізнесі.

Тема лекційного заняття 7. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ. Сутність поняття «корпоративна культура». Структура корпоративної культури. Вплив лідерів трудових колективів на формування корпоративної культури членів організації. Цінності корпоративної культури в агропромисловому комплексі України.

Змістовий модуль 2.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ

Тема лекційного заняття 8. ЗМІСТ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Сутність поняття «зміст формування ціннісного світогляду особистості». Системно-ціннісний підхід у змісті формування світогляду особистості. Класифікація цінностей.

Тема лекційного заняття 9. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ ЗМІСТУ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Формування інтелектуальних цінностей особистості. Формування загальнолюдських, абсолютних, вічних цінностей. Національно-патріотичні цінності. Екологічні цінності. Формування цінностей здорового способу життя. Виховання політичної культури особистості. Сімейні цінності. Громадянські цінності. Естетичні цінності. Господарсько-економічні цінності.

Тема лекційного заняття 10. ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ «ФАХІВЕЦЬ, ГРОМАДЯНИН, ПАТРІОТ». Загальна характеристика програми. Перший рік здобуття освіти «Університет твоя нагорода! Колектив - дружня сім'я». Другий рік «Київ – моя столиця! Україні – батьківщина моя». Третій рік «Професію здобуваю і про довкілля пам'ятаю!». Четвертий рік «Від навчання до справи!». Індикатори ефективності програми формування ціннісного світогляду особистості.

Тема лекційного заняття 11. ІНТЕРАКТИВНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Поняття «форма і метод формування ціннісного світогляду особистості», Інноваційні форми і методи формування ціннісного світогляду особистості. Інтерактивні форми і методи формування ціннісного світогляду особистості. Маніпуляція як метод впливу на свідомість і поведінку особистості. Конструктивна і деструктивна маніпуляція. Маніпулятивні прийоми. Способи захисту від маніпуляції.

Тема лекційного заняття 12. ФОРМУВАННЯ КОЛЕКТИВУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ТА ЧЛЕНІВ ВИРОБНИЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. ЛІДЕР І ЛІДЕРСТВО В КОЛЕКТИВІ. Розмежування понять «група», «дифузна група», «колектив». Ознаки колективу. Громадська думка колективу. Типи та функції колективу. Стадії розвитку колективу. Вчення А.С. Макаренка про формування ціннісного світогляду особистості в колективі. Міжособистісні взаємини в колективі. Сутність понять «лідер» і «лідерство». Основні теорії лідерства. Еріх Берн про лідера і групу.

Тема лекційного заняття 13. НАСТАВНИЦТВО І КОУЧИНГ У ФОРМУВАННІ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Становлення інституту наставників. Основні функції наставника. Сутність поняття «коучинг». Головні завдання коучингу у підприємницькій діяльності. Планування роботи коуча чи наставника. Технологічний підхід у роботі коуча і наставника колективу.

Тема лекційного заняття 14. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ. Соціометричний тест.

Обробка результатів дослідження та їх використання у взаємодії із соціальним оточенням. Педагогічне спостереження. Методи опитування (бесіда, анкетування, інтерв'ю, тестування). Педагогічний експеримент. Метод експертних оцінок.

Тема лекційного заняття 15. АНОТОВАНИЙ ВИКЛАД КУРСУ «ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТОГЛЯДУ ОСОБИСТОСТІ». ПІДГОТОВКА ДО ІСПИТУ.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	тиж- день	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л			п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1.													
Тема 1.	1	4	2				2						
Тема 1.	1	4		2			2						
Тема 2.	2	4	2				2						
Тема 2.	2	4		2			2						
Тема 3.	3	4	2				2						
Тема 3.	3	4		2			2						
Тема 4.	4	4	2				2						
Тема 4	4	4		2			2						
Тема 5.	5	4	2				2						
Тема 5	5	4		2			2						
Тема 6.	6	4	2				2						
Тема 6.	6	4		2			2						
Тема 7.	7	4	2				2						
Тема 7.	7	4		2			2						
Разом за змістовим модулем 1		56	14	14			28						
Змістовий модуль 2.													
Тема 8.	8	4	2				2						
Тема 8.	8	4		2			2						
Тема 9.	9	4	2				2						
Тема 9.	9	4		2			2						
Тема 10.	10	4	2				2						
Тема 10.	10	4		2			2						
Тема 11.	11	4	2				2						
Тема 11.	11	4		2			2						
Тема 12.	12	4	2				2						
Тема 12.	12	4		2			2						
Тема 13.	13	4	2				2						
Тема 13.	13	4		2			2						
Тема 14.	14	4	2				2						
Тема 14.	14	4		2			2						
Тема 15.	15	4	2				2						
Тема 15.	15	4		2			2						
Разом за змістовим	64		16	16			32						

модулем 2												
Усього годин	120	30	30			60						
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)		-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин												

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історико-генетичний аналіз ідей формування ціннісного світогляду особистості	2
2	Теорії особистості	2
3	Сутність та особливості формування ціннісного світогляду особистості	2
4	Методологічні підходи формування ціннісного світогляду особистості	2
5	Мета та ідеал формування ціннісного світогляду особистості	2
6	Самовиховання і свмовдосконалення особистості	2
7	Корпоративна культура підприємств агропромислового комплексу	2
8	Зміст формування ціннісного світогляду особистості	2
9	Характеристика основних напрямків змісту формування ціннісного світогляду особистості	2
10	Програма формування ціннісного світогляду особистості «фахівець, громадянин, патріот».	2
11	Інтерактивні та інноваційні форми і методи формування ціннісного світогляду особистості	2
12	Формування колективу здобувачів освіти та членів виробничих підрозділів сільськогосподарських підприємств. Лідер і лідерство в колективі	2
13	Наставництво і коучинг у формуванні ціннісного світогляду особистості	2
14	Діагностика сформованості ціннісного світогляду особистості	2
15	Анотований виклад курсу «формування ціннісного світогляду особистості». Підготовка до іспиту	2
	Всього годин	30

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН
1		
2		
...		

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами.

<i>Екзаменаційні запитання</i>
1. Сутність поняття «Ціннісний світогляд особистості».
2. Класифікація цінностей в педагогічній науці
<i>Тестові завдання різних типів</i>

Питання 1.

Співвіднесіть напрями теорій розвитку особистості з їх суттю:

1. Біогенетичний	а) недооцінюється значення індивідуальних природжених особливостей, а також внутрішня активність особистості, як свідомого суб'єкта діяльності
2. Соціогенетичний	б) базується на тому, що природним є спадкове, що первісно обумовлює всі особливості розвитку особистості. Соціокультурні й ситуативні чинники лише накладають свій відбиток на своєрідність його протікання.
3. Інтеграційний	в) визнає рівнозначний вплив на формування особистості біологічних соціальних факторів з пріоритетним значенням у цьому процесі виховання

Питання 2.

Е. Шпрангер побудував своєрідну теорію форм життя, виділивши типи особистості (виберіть із переліку):

- а) економічна людина
- б) естетична людина
- в) евристична людина
- г) владна людина
- д) емпірична людина
- е) теоретична людина
- є) суспільна людина
- ж) релігійна людина

Питання 3.

Співвіднесіть сутність понять з їх визначеннями

1. Ставлення	а) такий зв'язок людини з різними предметами і явищами дійсності, що характеризується усвідомленням їх значимості, емоційно-позитивною оцінкою та виявляється у соціально-корисній діяльності суб'єкта. Це коли людина бачить у певних об'єктах, предметах, сутностях особисту, загальнолюдську чи національну значимість
--------------	---

2. Цінність	б) вибірково встановлений у свідомості суб'єкта зв'язок з об'єктом оточуючого світу, що проявляється в раціональній (вербальна), емоційній (переживання, психічні стани), практичній (вчинок, поведінка) формі
3. Ціннісне ставлення	в) поняття, яке вказує на людську, соціальну і культурну значимість певних явищ і предметів дійсності. Цінність є світоглядною орієнтацією людини, уявленнями, які склалися в тій чи іншій культурі про ідеал, моральність, добро, красу

Питання 4.

Термін «наставник» (coach) вперше згадується в 1500-их рр. і означає:

- а) візок із кіньми
- б) настоятель монастиря із книгою
- в) тренер з м'ячем
- г) виноградник

Питання 5.

Із пропонованого переліку виберіть основні аспекти готовності до діяльності:

- а) аналітичний
- б) операційний
- в) поведінковий
- г) мотиваційний
- д) соціально-психологічний
- е) психофізіологічний

Питання 6.

Зівставте головні функції наставників академічних груп із їх сутністю:

1. Аналітична	а) спрямована на створення мікроклімату, доброзичливих стосунків у групі, корекцію позиції студентів із низьким та високим соціометричним статусом, що забезпечує позитивні зміни в міжособистісних стосунках і вихованні студентів у цілому
2. Організаторська	б) передбачає вивчення і врахування міжособистісних взаємин у групі, мотивів навчання і пізнавальної діяльності студентів, рівня їх інтелектуального розвитку, індивідуальних особливостей, соціометричного статусу
3. Комунікативна	в) планування і організація виховної роботи в групі з урахуванням індивідуальних особливостей кожного студента, створення

	організаційно-педагогічних умов для соціально-педагогічної адаптації студентів, створення колективу в студентській групі, виховання активу, розвиток організаторських здібностей активу, надання допомоги органам студентського самоврядування
4. Діагностична	г) вивчення наставником вихованців, знання їх особливостей, нахилів, потреб, рівня вихованості; для виявлення індивідуальних особливостей підопічних наставник повинен використовувати широкий арсенал методів науково-педагогічного дослідження

Питання 7.

Відносно стійке об'єднання людей, у якому здійснюється безпосередній контакт індивідів, пов'язаних між собою спільними цілями, завданнями – це:

- а) первинний колектив
- б) велика група
- в) мала група
- г) дифузна група

Питання 8.

Кому із вітчизняних вчених належить головна роль у створенні і обґрунтуванні теорії колективу:

- а) Ушинський К.Д.
- б) Сухомлинський В.О.
- в) Макаренко А.С.
- г) Ващенко Г.Г.

Питання 9.

Співвіднесіть окремі ознаки колективу із їх характеристиками:

1. Відносини відповідальності залежності	а) людина вільно входить у колектив, а колектив вимагає від цієї особистості неухильної покори
2. Суверенітет колективу	б) оптимістичність і здоровий морально-психологічний клімат
3. Згуртованість колективу	в) від результатів діяльності кожного залежить успіх усього колективу
4. Дисципліна руху вперед	г) колектив перебуває у постійній діяльності яка є засобом його розвитку
5. «Мажорний тон»	д) наявність міцних, як емоційних, так і опосередкованих метою і змістом практичної діяльності, міжособистісних зв'язків індивідів

Питання 10.

За М.Ю.Красовицьким існує два впливи громадської думки на членів спільноти.

а) ... – колектив прямо ставить вимоги до даного вихованця, дає оцінку його діяльності. Цей вплив може здійснюватись у вигляді критики чи самокритики, товариської розмови, зауваження, вимоги.

б) ... – через морально-інтелектуальну атмосферу колективу, думки, моральні норми, традиції, що склалися в колективі засвоюються особистістю в процесі спільної діяльності і спілкування і визначають поведінку індивіда, навіть коли той не отримує безпосередніх вимог.

8. Методи навчання

Лекція, розповідь, бесіда, пояснення, роз'яснення, вправа, самостійна робота, практична робота, самостійна робота з книгою, демонстрація, ілюстрація, диспут, мозкова атака, метод проблемного викладу, дискусія. Інтерактивні методи навчання: ділові, рольові ігри, кейс-метод, тренінгові вправи, мозковий штурм та інші.

9. Форми контролю

Індивідуальна і фронтальна перевірка знань, підсумковий контроль, (іспит).

10. Розподіл балів, які отримують студенти. Оцінювання студента відбувається згідно положення «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27.02.2019 р. протокол № 7

Табл.1.

Оцінка національна	Оцінка ECTS	Визначення оцінки ECTS	Рейтинг студента, бали
Відмінно	A	ВІДМІННО – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90 – 100
Добре	B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89
	C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	74-81
Задовільно	D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	64-73
	E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє	60-63

		мінімальні критерії	
Незадовільно	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно працювати перед тим, як отримати залік (позитивну оцінку)	35-59
	F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота	01-34

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{АТ}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Робоча програма
2. Силабус
3. Сопівник Р.В. Організація виховної роботи у закладах вищої освіти (навчальний посібник для студентів ОП «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» та ОП «Педагогіка вищої школи»)/ Р.В. Сопівник, І.В. Сопівник – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 632 с.
4. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник / С.М. Ніколаєнко, В.Д. Шинкарук, Д.М. Рудень, Р.В. Сопівник, І.В. Сопівник, Г.В. Петрів, А.О. Кушнір, В.В. Мойсєєв, О.П. Давидова. – К.: «Ай Си Ес - Актив», 2016. – 75 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Сопівник Р.В. Організація виховної роботи у закладах вищої освіти (навчальний посібник для студентів ОП «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)» та ОП «Педагогіка вищої школи»)/ Р.В. Сопівник, І.В. Сопівник – К.: ЦП «Компринт», 2017. – 632 с.
2. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник / С.М. Ніколаєнко, В.Д. Шинкарук, Д.М. Рудень, Р.В. Сопівник, І.В. Сопівник, Г.В. Петрів, А.О. Кушнір, В.В. Мойсєєв, О.П. Давидова. – К.: «Ай Си Ес - Актив», 2016. – 75 с. Маченко Л.М. Теорія і методика виховання : навчальний посібник. Вид. 3-тє, доп., перероб. – Київ : ЦП «Компринт», 2019. – 319 с.

3. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. І. Вишневський. – 3-є вид., доопр. і доп. – К. : Знання. – 2008. – 568 с.
4. Бех І. Д. Нові методології виховання підростаючої особистості / І.Д. Бех // Український соціум. – 2004. – № 1 (3). – С. 88–94.
5. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: стратегія проектування [Електронний ресурс] / І. Д. Бех. – Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/7525/97/>.
6. Бех І. Д. Психологічні джерела виховної майстерності [Електронний ресурс] / І. Д. Бех. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/353-psihologchn-djerela-vihovno-maysternost-beh-d.html>
7. Бех І. Д. Психологічні механізми сходження особистості до духовних цінностей / І. Д. Бех // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали наук.-практ. конф. за рез. наук.-досл. роб. Інституту проблем виховання НАПН України у 2010 р. / за ред. І. Д. Бека, О. В. Мельника. – Івано-Франківськ : Видавництво «Тіповіт», 2011. – № 1. – С. 3–19.
8. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Допоміжна

1. Ващенко Г. Виховний ідеал.- Полтава, 1992.
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навчальний посібник.- К.: Вища школа, 1995.- 237с.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник.- Київ: Либідь, 1997.- 376с.
4. Грабовська Т.О. Виховний процес та педагогічна діагностика.- Рівне.- 1999.- 61с.
5. Красовицкий М.Ю. Педагогика А.С.Макаренко: какой она видится в конце XX столетия ? // Педагогика.- №1 .-1996.-С.61 -68.
6. Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Варивода Н.А. Лідерологія. Навчальний посібник. Київ ЦП «Компринт», 2018. – 488 с.
7. Виховання лідерських якостей студентів аграрних вищих навчальних закладів : [монографія]. Київ :«ЦП «Компринт», 2015. 500 с.
8. 2. Громадсько-політична діяльність Є. Петрушевича: пошуки виховного ідеалу: [монографія]. Київ :«ЦП «Компринт», 2016. 106 с.
9. 3. Шинкарук В. Д., Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Теорія та історія соціального виховання в Україні : навчальний посібник. Київ : Компринт, 2017. 321 с.
- 10.Шинкарук В. Д., Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Теорія та історія соціального виховання в зарубіжних країнах (для студентів напряму підготовки «Соціальна педагогіка»). Київ : ЦП «Компринт», 2015. 236 с.
- 11.Підготовка майбутніх соціальних працівників / соціальних педагогів до професійної діяльності : колективна монографія / Л.В. Вікторова, Т.І. Ковальчук, О.Б. Кошук, С.О. Кубіцький, О.В. Лапа, П.Г. Лузан, О.В.

- Наконечна, О.М. Прохорчук, І.В. Сопівник, Р.В. Сопівник, Р.О.Тарасенко, Н.Т. Тверезовська. Київ :«ЦП «Компринт», 2016. 593 с.
- 12.Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Компринт, 2017. 321 с.
- 13.Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Організація виховної роботи у закладах вищої освіти : навчальний посібник. Київ : Компринт, 2017. 321 с.
- 14.Сопівник Р. В., Сопівник І. В. Теорія і методика виховання: навчальний посібник. Київ : Компринт, 2017. 321 с.
- 15.Виховання особистості в контексті професійної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів: колективна монографія [С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, І.М.Буцик, О.В. Васюк, С.В.Виговська, І.В.Зайченко, А.А.Каленський, Л.В.Каніше夫ська, В.А.Кручек, Л.М.Маценко, Р.В.Сопівник та ін.; за ред.проф. С.М.Ніколаєнка]. Київ : 2015. 450 с.
16. Україна – Польща: стратегічне партнерство в системі геополітичних координат: колективна монографія / [С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, Р.В.Сопівник та ін.]. Київ : Міленіум, 2017. 168 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Електронний навчальний курс «Формування ціннісного світогляду особистості»
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3380>.
2. Репозитарій НУБіП України.